

Активација-Квалификација-Усогласување

Локален Акциски план за пазарот на труд во општина Струмица 2022-2025

Вовед	2
Дијагностика на пазарот на труд во општина Струмица	3
Структура на пазарот на труд	3
Понуда	3
Побарувачка	5
Јаз на пазарот на труд според образование и занимање	6
Образовното профилирање како фактор за надминување или засилување на јазот	10
Цел на Локалниот Акциски План на Општина Струмица	13
Засегнати страни и клучни чинители во постигнување на целите	13
Потенцијални финансиски ресурси за креирање нови мерки за вработување во Општина Струмица	14
Мерки и препораки за постигнување на целите од ЛАП 2022-2025	16
Цел 1- Активација на работоспособното население	16
Цел 2 - Квалификација и преквалификација	17
Цел 3 - Усогласување на понудата и побарувачката на занимање и вештини	20

Табели

Табела 1 : Јаз на пазарот на труд според занимање – образовен профил	8
Табела 2: Вкрстување на јазот и на понудата на профилирани кадри од образовните институции во следните две години	11
Табела 3 : Преглед на активни мерки за вработување, искористени од лица од Општина Струмица за 2021 година	14
Табела 4 : Рамка за следење на поставените цели.....	20

Графикони

Графикон 1 : Невработени лица во Општина Струмица според пол	3
Графикон 2 : Невработени лица во Општина Струмица според степенот на образование	3
Графикон 3: Структура на невработени според возраст	4
Графикон 4 : Невработени за Општина Струмица според времето на чекање.....	4

Графикон 5 : Побарувачка по образование и големина на компанија	5
Графикон 6 : Побарувачка според занимање и образование за Југоисточниот регион.....	6
Графикон 7: Јаз во понуда и побарувачка според образование.....	6
Графикон 8 : Понуда на профилирана работна сила од образовните институции во следните две години.....	10

Вовед

Општина Струмица е најголема општина во Југоисточниот регион, со 56.961¹ жител, и зафаќа 32 проценти од вкупниот број жители во Југоисточниот регион. Во моментот, пазарот на труд во Југоисточниот регион е поволен; регионот има најниска стапка на невработеност и највисока стапка на вработеност и активност во споредба со другите седум региони. Во 2020 година стапката на невработеност на популација од 15 години и повеќе е 4,3 проценти (4,5 проценти за жени и 4,2 проценти за мажи), стапката на вработеност е 62,5 проценти и стапката на активност е 65,3 проценти. Сепак, поволниот тренд не е одразен врз просечната бруто-плата, која е умерена и изнесува 32.660 денари. Со тоа, Југоисточниот регион е втор регион по ред одзади според висината на просечната плата (Регионите во Република Северна Македонија, ДЗС, 2021 година). Регионот се карактеризира со поволни климатски и педолошки услови за развој на земјоделството и, веројатно, доминантноста на овој сектор влијае врз нивото на просечната плата.

Според дијагностиката на пазарот на труд во Општина Струмица, идентификувано е дека се присутни пониска квалификација, недостиг од квалификувана работна сила и дефицитарен јаз за занимањата со средни и со ниски вештини. На секој побаран работник со основно образование за Југоисточниот регион, Општина Струмица располага со седум невработени лица. Но, овој јаз исчезнува кај лицата со средно образование. Што упатува на тоа дека постои потенцијална пониска квалификација. Кај лицата со високи вештини, суфицитарен јаз со драстично поголема понуда од побарувачка постои кај занимањето правни и општествени стручњаци и стручњаци од областа на културата. Образовните институции во Општина Струмица имаат потенцијал делумно да го адресираат јазот кај дефицитарните занимања. Иако, потребен е поголем напор за надминување на проблемот со недостиг од работна сила, кој е ургентен (особено за занимањата со ниски и со средни вештини).

¹ Процени на населението на 31.12.2015 год., (НТЕС 3-2007 година), Скопје.

Дијагностика на пазарот на труд во општина Струмица

Структура на пазарот на труд

Понуда

Од регистрираните невработени лица што активно бараат работа во Општина Струмица во 2020 година, 51 процент се жени и 49 проценти се мажи (графикон 1).

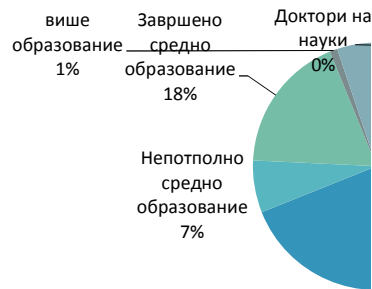
Графикон 1 : НЕВРАБОТЕНИ ЛИЦА ВО ОПШТИНА СТРУМИЦА СПОРЕД ПОЛ

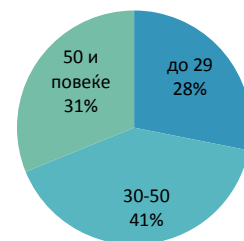
Извор: Агенција за вработување на Република Северна Македонија

Од аспект на образование, доминираат лица со ниско образование. Три четвртини (76 проценти) од невработените лица се без основно и со основно образование (69 проценти) и со нецелосно средно образование (седум проценти) (графикон 2).

Графикон 2 : НЕВРАБОТЕНИ ЛИЦА ВО ОПШТИНА СТРУМИЦА СПОРЕД СТЕПЕНОТ НА ОБРАЗОВАНИЕ

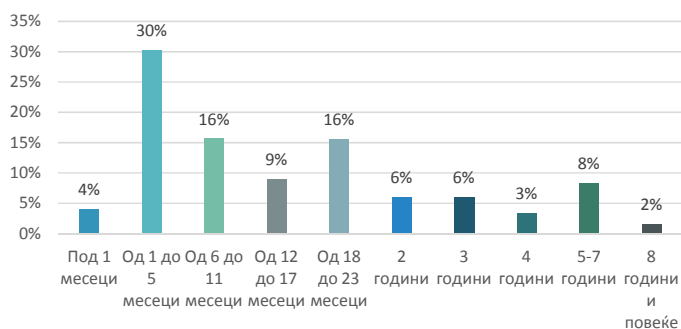
Извор: Агенција за вработување на Република Северна Македонија

Извор: Агенција за вработување на Република Северна Македонија

Најголем дел од невработените се на возраст од 30 до 50 години (41 процент). Помалку регистрирани невработени лица и со сличен број има кај лицата со 50 години и повеќе и кај младите до 29 години (графикон 3: Структура на невработени според возраст). 50 процент од невработените чекаат вработување до една година, од кои најголем дел од еден до пет месеци (графикон 4). Веројатно индивидуалните карактеристики на оваа група невработени (степен на образование, образовен профил, возраст) се несоодветни до побарувачката на пазарот на труд во споредба со невработените што чекаат за вработување повеќе од една година. За оваа група има изгледи на фрикциска невработеност, која може да се објасни со потребниот период на транзиција од образование кон вработување, приспособување на резервациската плата, времето потребно за аплицирање за работа и процесот на регрутирање до вработување и слично. Иако ваквата структура изгледа охрабрувачка, 25 проценти од невработените чекаат за вработување повеќе од две години, што упатува на веројатност за структурна невработеност.

Графикон 4 : НЕВРАБОТЕНИ ЗА ОПШТИНА СТРУМИЦА СПОРЕД ВРЕМТО НА ЧЕКАЊЕ

Извор: Агенција за вработување на Република Северна Македонија

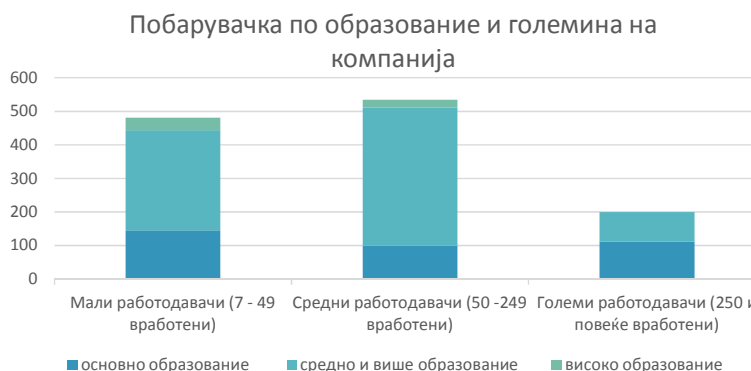
Освен невработените активни баратели на работа, значаен контингент во Општина Струмица се и лицата регистрирани како пасивни баратели на работа. Според Агенцијата за вработување, оваа категорија има 3.334 лица, што е 74 проценти од вкупниот број активни баратели. Две третини од нив се со основно образование (55 проценти) и со нецелосно средно образование (13 проценти). Тоа упатува на тоа дека овие лица се, главно, со ниско образование. Истовремено, само седум проценти од оваа група лица се со завршено високо образование. Причините за пасивно барање работа може да се од различна природа: лицата изгубиле надеж дека АВРСМ ќе им помогне да најдат работа, но притоа останале подготвени да прифатат работа надвор од државниот систем на посредување; имале повремена, привремена или хонорарна работа, неформална работа; како и лица што, евентуално, не биле присутни во државата; поради што ваквите подгрупи ги немало ниту во регистрираната вработеност ниту во активните баратели на работа при АВРСМ.

Побарувачка

Според регионалната анкета за побарувачка за 2021 година, вкупната побарувачка за Југоисточниот регион изнесува 1.215 работни места, што претставува 36 проценти од невработената работна сила во Општина Струмица.

Графикон 5 прави преглед на побарувачката за работни места според образование и големина на компанија. 44 проценти од празните работни места се очекува да бидат генерирани од средните по големина компании, дополнителни 40 проценти од малите работодавци, и 16 проценти од големите работодавци. Тоа може да ја објасни и структурата на работодавците во Општина Струмица, каде што доминираат малите и средните работодавци. Од аспект на потребата според образование, доминира потребата за работници со средно образование (66 проценти) и со основно образование (22 проценти).

Графикон 5 : ПОБАРУВАЧКА ПО ОБРАЗОВАНИЕ И ГОЛЕМИНА НА КОМПАНИЈА

Извор – АВРСМ, регионална анкета за потреба од вештини на пазарот на трудот во РСМ за 2021 година

Доколку ја вкрстиме побарувачката според образование и занимање (НКЗ-ISCO 08) (графикон 6), ќе забележиме дека целата побарувачката за работници со завршено основно образование е од групата елементарни занимања (доминантно за општ работник, потоа производство на текстил, работник во нискоградба и слично). Побарувачката за работници со средно образование е похетерогена од аспект на занимања. Дури и за елементарните занимања, има побарувачка за работници со средно образование (ракувач со градежна машина и работник за изградба на ПВЦ столарија). 38 проценти од вкупната побарувачка за работници и 58 проценти од побарувачката за работници со средно образование е за неиндустриски начин на работа во производство и вклучува: шивач, градежен работник, кројач, заварувач, бравар, преработувач на овошје и зеленчук, monter на метални конструкции и слични занимања. Следни се занимања за работници во услужни занимања и вклучуваат: обезбедувач (заштита на лица и имот), келнер, продавач, касиер, бармен, готвач и слични занимања. Сите барани работници со високо образование се во занимањето стручњаци и научници: машински инженер, инженер за компјутерски науки, доктор по медицина, градежен инженер и слично.

ГРАФИКОН 6 : ПОБАРУВАЧКА СПОРЕД ЗАНИМАЊЕ И ОБРАЗОВАНИЕ ЗА ЈУГОИСТОЧНИОТ РЕГИОН

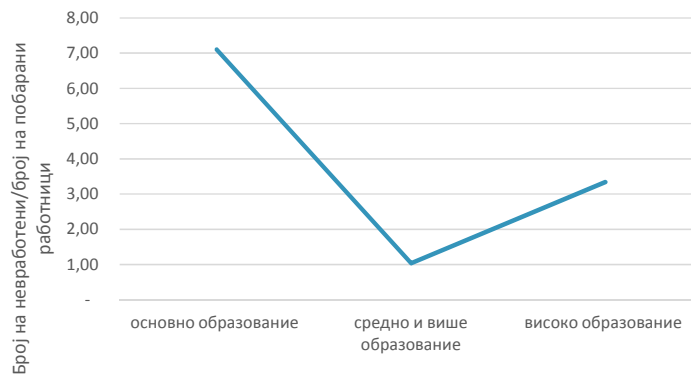

Извор – АВРСМ, регионална анкета за потреба од вештини на пазарот на трудот во РСМ за 2021 година

Јаз на пазарот на труд според образование и занимање

Јазот на пазарот на труд во Општина Струмица се идентификува со споредба на понудата и на побарувачката на работници земајќи го предвид нивото на образование и занимањето. Графикон седум го прикажува бројот на понудени работници (што сакаат да работат) на секое побарано работно место, според степенот на образование. Резултатите покажаа дека јазот е најголем кај основното образование. На секој побаран работник со основно образование од компаниите за Југоисточниот регион, Општина Струмица има по седум невработени лица, за средно и за вишо образование постои целосно вкрстување и соодносот е еден, а за високо е 3,3.

ГРАФИКОН 7: ЈАЗ ВО ПОНУДА И ПОБАРУВАЧКА СПОРЕД ОБРАЗОВАНИЕ

Извор: Агенција за вработување на Република Северна Македонија, 2020 година

Подетална слика за јазот на пазарот на труд се добива со вкрстување на бараните занимања на пазарот на труд со понудениот профил на невработени активни баратели на работа.

Табела 1 прави дијагностика на јазот на пазарот на труд според бараните занимања и профилот на невработени активни баратели на работа за Општина Струмица. Јазот може да се анализира според степенот на образование во рамки на едно занимање (хоризонтално) и вертикално, за различни занимања. Јазот каде што понудата е поголема од побарувачка е означен со црвени нијанси (интензивно црвена – драстичен јаз, бледа црвена - умерен јаз). Бледо жолта боја означува дека вкрстувањето на понудата и на побарувачката е речиси целосно и нема јаз. Зелените нијанси означуваат дефицитарен јаз, каде што побарувачката за работни места е поголема од понудата (интензивна зелена – драстичен јаз, бледо зелена - умерен јаз).

Резултатите покажуваат дека кај високите вештини, јазот постои кај пет од единаесет занимања. Кај четири занимања јазот е позитивен и само кај едно занимање постои дефицитарен јаз. Кај занимањата со високо образование има потенцијална повисока квалификуваност за занимањето правни и општествени стручњаци и стручњаци од областа на културата и постои поголема понуда и недостиг од побарувачка за стручњаци за образование. Кај занимањата со високи вештини и со средно образование, позитивниот јаз е поради помала побарувачка. Умерен дефицитарен јаз се појавува кај стручњаци и техничари за информатичка и за комуникациска технологија. Додека, кај бизнис и административни стручни занимања постои позитивен јаз.

Кај занимањата со средни вештини, драстичен суфицитарен јаз на поголема понуда од побарувачка на работна сила има само кај едно од 16 занимања (работници со електротехнологија), и умерен јаз за занимањето пазарно ориентирани стручни земјоделски работници. Веројатно, во вториот случај се работи за релативно ново занимање за кое пазарот треба да генерира соодветна побарувачка. Со оглед на тоа дека земјоделскиот сектор во Општина Струмица е високоразвиен, овој јаз има привремен карактер. Кај седум занимања со средно образование има **драстичен дефицитарен јаз, главно во: услужните занимања; градежници и сродни градежни работници; ракувачи на машини и**

на постројки; и возачи на моторни возила, подвижни постројки. Ова упатува на недостиг од работна сила за овие занимања. Додека, кај занимањата преработувачи на храна, дрво, текстил, кожа и сродни занимања и прецизни механичари, изработувачи на ракетворби и печатари позитивниот јаз исчезнува кога се зголемува нивото на образование од основно на средно. Тоа упатува на пониска квалификација и дека е потребна доквалификација на лицата со основно образование.

Кај занимањата со ниски вештини карактеристично е што постои драстичен дефицитарен јаз за сите занимања со основно образование, главно општи работници и помошници во различни дејности, но истовремено постои драстичен суфицит на невработена работна сила кај лицата без занимање и кај лицата со гимназиско средно образование. Оттука, јазот во занимањата со ниски вештини би можел да се намали доколку лицата без занимање се квалификуваат до ниво на општ работник и соодветно да се вкрстат со потребите за тоа занимање. Кај лицата со гимназиско образование, неопходно е да се преземат акции за доквалификација и / или преквалификација.

Генералниот заклучок е дека во Општина Струмица пазарот на труд има недостиг од работна сила, главно за занимањата со средни вештини, недостиг за општи работници и пониска квалификуваност кај лицата со основно образование и без занимање. Ова во одредена мера може да се должи и на трендот на емиграција во земјата. Суфицитарен јаз (кога понудата е поголема од побарувачката) со високи вештини постои кај општествените и образовни занимања, што е резултат на општата образовна стратегија во изминатата деценија на национално ниво. Освен јазот од аспект на формално образование, квалитетот на образование и здобиените вештини се, исто така, значајни. Истражувањето на Светска банка (2020) идентификува дека обуките понудени од образовниот систем не се соодветни со потребите на компаниите. Во истата студија, идентификувано е дека учениците немаат и соодветни практични вештини на здобиената диплома².

ТАБЕЛА 1 : ЈАЗ НА ПАЗАРОТ НА ТРУД СПОРЕД ЗАНИМАЊЕ — ОБРАЗОВЕН ПРОФИЛ

Вештина	Шифра	Занимање/профил	Основно	Средно	Вишо	Високо
Висока вештина	21	Стручњаци за наука и за инженеринг				
	22	Стручњаци од областа на здравството				
	23	Стручњаци за образование				
	24	Стручњаци за бизнис и за администрација				
	25	Стручњаци за информатичка и за комуникациска технологија				
	26	Правни и општествени стручњаци и стручњаци од областа на културата				
	31	Помошни стручњаци за наука и за инженеринг				
	32	Техничари и асистенти во здравството				
	34	Правни, општествени и културни стручни соработници				

² Светска банка (2020 година) Наоѓање решенија за невработеноста на младите во Северна Македонија. <https://documents1.worldbank.org/curated/ar/867231589230179351/pdf/Finding-Solutions-to-Youth-Unemployment-in-North-Macedonia.pdf>

	35	Техничари за информатичка и за комуникациска технологија			
	33	Бизнис и административни стручни соработници			
Средна вештина	42	Службеници за услужни дејности			
	43	Службеници во книговодство, финансии, статистика и евиденција на материјалите и во транспортот			
	44	Други канцелариски службеници			
	51	Работници во персонални служби			
	52	Продавачи			
	54	Занимања за заштита на лица и на имот			
	61	Пазарно ориентирани стручни земјоделски работници			
	71	Градежници и сродни градежни работници			
	72	Обработувачи на метали, машински монтери и сродни занимања			
	73	Прецизни механичари, изработувачи на ракотворби и печатари			
	74	Работници со електротехнологија			
	75	Преработувачи на храна, дрво, текстил, кожа и сродни занимања			
	81	Ракувачи на машини и на постројки			
Ниска вештина	83	Возачи на моторни возила, подвижни постројки и бродски екипаж			
	91	Чистачи и помошници			
	92	Општи работници во земјоделството, шумарството и во рибарството			
	93	Општи работници во рударството, градежништвото, производството и транспортот			
	94	Помошници за подготовка на храна			
	96	Општи работници, собирачи на смет и сродни занимања			
	99	Ракувач со градежна машина			
		Без занимање			
		Гимназија			

Извор: Извор – Агенција за вработување на Република Северна Македонија, пресметка на авторот

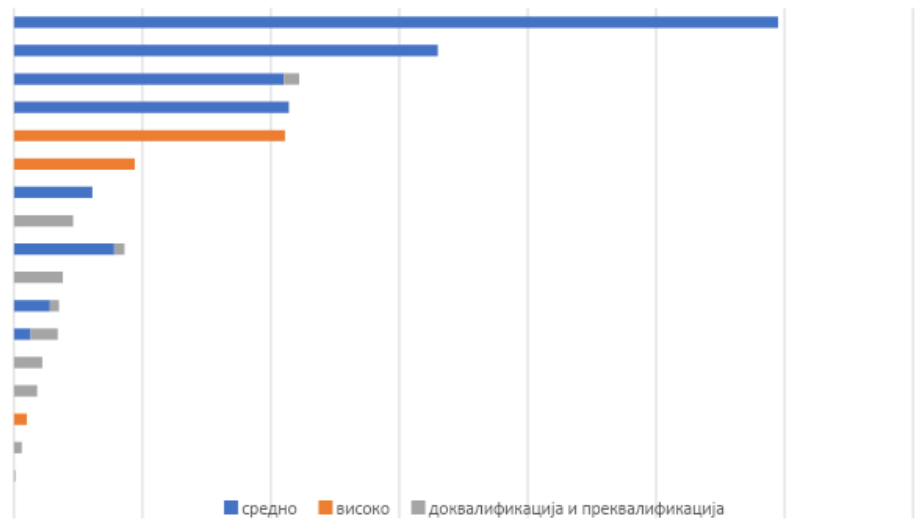
Легенда:

Значително суфицитарно
Суфицитарно
Соодветно вкрстување
Дефицитарно
Значително дефицитарно

Образовното профилирање како фактор за надминување или засилување на јазот

Во Општина Струмица има три средни училишта, два факултета од дисперзираните студии на високообразовни институции и еден центар за доквалификација и за преквалификација. Се очекува овие институции во следните две години да продуцираат 2.023 профилирани кадри на пазарот на труд. 80 проценти од вкупната понуда на образовни профили е во пет занимања: помошни стручњаци за наука и за инженеринг; техничари и асистенти во здравството; правни и општествени науки; службеници во книговодство, финансии, статистика и евиденција на материјалите и во транспортот; и лица со завршено гимназиско образование, кои се класификувани како без занимање.

Графикон 8 : ПОНУДА НА ПРОФИЛИРАНА РАБОТНА СИЛА ОД ОБРАЗОВНИТЕ ИНСТИТУЦИИ ВО СЛЕДНИТЕ ДВЕ ГОДИНИ

Извор: Образовни институции на територија на општина Струмица, собрани од Општина Струмица

Овие резултати упатуваат на тоа дека Општина Струмица има релативно добра воспоставена образовна инфраструктура за продуцирање профилирана работна сила. Со цел да идентификуваме колку овие кадри се соодветни на пазарот на труд, во табела 2 го вкрстуваме идентификуваниот јаз со очекуваните образовни профили за следните две години.

Резултатите покажуваат дека стручните училишта и центарот за доквалификација може да бидат клучни активни фактори во надминувањето на дел од дефицитарниот јаз во Општина Струмица. Па така, дефицитарниот јаз кај преработувачите на текстил (кројач, шивач и шивач на текстил) може да се ублажат со продуцирање кадар од СОУ „Никола Карев“, со доквалификација до средно образование на невработените лица од тоа занимање, а со завршено основно образование. Јазот за занимањето градежници и сродни градежни работници може да се ублажи со зголемување на бројот на лица доквалификувани во ова занимање од страна на Отворениот граѓански универзитет „Јоска Свештарот“ од Струмица. Исто така, граѓанскиот универзитет веќе продуцира кадар за занимањето работници во персонални служби. Може да продолжи во таа насока, со доквалификација за профилите од тоа занимање со најголема побарувачка: келнер, бармен, готвач, шанкер. Истовремено, треба да внимава со продуцирањето сметководители затоа што тој профил е баран со завршено високо образование и припаѓа на занимање со суфицитарен јаз.

Дел од образовните институции во Струмица, кои продуцираат кадар со високи вештини, како што се техничари и асистенти во здравството, создаваат умерен суфицитарен јаз. Но, земајќи предвид дека е занимање за кое има повисока мобилност на пазарот на труд, и веројатноста дека дел од лицата со завршено средно образование ќе продолжат со образование, овој притисок не претставува закана. Но, натамошното продуцирање образовни профили: правни и општествени стручњаци и стручњаци од областа на културата; помошни стручњаци за наука и за инженеринг и бизнис и административни стручни соработници, ќе го продлабочи суфицитарниот јаз и ќе создава дополнителни нарушувања на пазарот на труд.

Во однос на профилирање со општо гимназиско образование, можностите на пазарот на труд ќе зависат само од тоа дали овие лица ќе се допрофилираат во дефицитарни или во суфицитарни занимања, но останувањето само со општо гимназиско образование ги затвора перспективите на овие лица. На крај, центарот за доквалификација и за преквалификација може да ја засили својата улога и активно да се вклучи во ублажување на јазот во дефицитарните занимања за општи работници со основно образование преку доквалификација и преквалификација на невработените лица без занимање.

Табела 2: ВКРСТУВАЊЕ НА ЈАЗОТ И НА ПОНУДАТА НА ПРОФИЛИРАНИ КАДРИ ОД ОБРАЗОВНИТЕ ИНСТИТУЦИИ ВО СЛЕДНИТЕ ДВЕ ГОДИНИ

Вештина	Шифра	Занимање/профил	Јаз			Понуда од образовни институции			
			Основно	Средно	Високо	Високо	Средно	Високо	доквалификација и преквалификација
Висока вештина	21	Стручњаци за наука и за инженеринг						94	
	22	Стручњаци од областа на здравството							

ина	23	Стручњаци за образование					10	
	24	Стручњаци за бизнис и за администрација						
	25	Стручњаци за информатичка и за комуникациска технологија						
	26	Правни и општествени стручњаци и стручњаци од областа на културата					211	
	31	Помошни стручњаци за наука и за инженеринг				595		
	32	Техничари и асистенти во здравството				210		12
	34	Правни, општествени и културни стручни соработници						
	35	Техничари за информатичка и за комуникациска технологија				61		
	33	Бизнис и административни стручни соработници						22
Средна вештина	41	Службеници за општи канцелариски работи и секретари						1
	42	Службеници за услужни дејности						
	43	Службеници во книговодство, финансии, статистика и евиденција на материјалите и во транспортот				214		
	44	Други канцелариски службеници						
	51	Работници во персонални служби						46
	52	Продавачи						
	53	Занимања за лична нега и сродни занимања						38
	54	Занимања за заштита на лица и на имот						
	61							
	71	Градежници и сродни градежни работници				13		21
	72	Обработувачи на метали, машински монтери и сродни занимања				28		7
	73	Прецизни механичари, изработувачи на ракотворби и печатари						
	74	Работници со електротехнологија						6
	75	Преработувачи на храна, дрво, текстил, кожа и сродни занимања				86		8

	81	Ракувачи на машини и на постројки						18
	82							
	83	Возачи на моторни возила, подвижни постројки и бродски екипаж						
Ниска класа вештина	91	Чистачи и помошници						
	92	Општи работници во земјоделството, шумарството и во рибарството						
	93	Општи работници во рударството, градежништвото, производството и во транспортот						
	94	Помошници з а подготовка на храна						
	96	Општи работници, собирачи на смет и сродни занимања						
	99							
		Без занимање						
		Гимназија				330		

Извор: Извор – Агенција за вработување на Република Северна Македонија, пресметка на авторот

Цел на Локалниот Акциски План на Општина Струмица

Земајќи ги предвид резултатите од дијагностиката на пазарот на труд во Општина Струмица, целта на Локалниот Акциски План 2022-2025 година е **да го забрза процесот во надминување на дефицитарните јазови на пазарот на труд, кои треба да придонесат кон среднорочната цел обезбедување квалификувана работна сила.**

Специфичните цели вклучуваат:

1. **Активација** на лицата кои се работоспособни и пасивни баратели на работа
2. **Квалификација** и преквалификација на работната сила кон дефицитарните занимања
3. **Усогласување** на побарувачката и понудата од исти занимања

Засегнати страни и клучни чинители во постигнување на целите

Постигнувањето на целите подразбира активно вклучување на сите засегнати страни на територија на Општина Струмица. Клучни засегнати страни се:

- Центарот за вработување во Струмица, преку интензивирање на активностите за активација и усогласување на понудата и побарувачката

- Агенцијата за вработување на Република Северна Македонија, преку дизајн на специфични мерки за Општина Струмица, или алокација на дополнителни ресурси за постоечки мерки за Општина Струмица, а се во насока на постигнување на целите
- Општина Струмица, преку алокација на средства, дизајн и имплементација на мерки за унапредување на состојбите на пазарот на труд
- Локалниот економско-социјален совет, идентификување и координација на засегнатите страни, и креирање овозможувачка средина за дијалогот помеѓу нив
- Образовните институции, Отворениот граѓански универзитет и другите чинители кои учествуваат во верификација на програми
- Бизнис секторот, преку активно учество во реализација на мерките и соработка со останатите засегнати страни
- Граѓанскиот сектор, преку реализација на дел од активностите за јакнење на капацитетите на невработените лица и јавната свест за активација на пазарот на труд

Потенцијални финансиски ресурси за креирање нови мерки за вработување во Општина Струмица

Невработените лица и бизнис секторот на територијата на Општина Струмица, имаат пристап до користење на активните мерки за вработување, кои се развиени во Оперативниот План за активни програми и мерки за вработување и услуги на пазарот на труд во Република Северна Македонија.

Според податоците добиени од Центарот за вработување во Општина Струмица (Табела 3), во 2021 година најголема побарувачка од страна на работодавците има за мерките за субвенционирање на плати (83 договори за 128 работни места) и финансиска поддршка за раст и развој (16 договори). Додека, невработените се заинтересирани за мерките практиканство (75 склучени договори со млади лица до 34 години) и самовработување (76 договори). Оттука, очекувањата за следниот период се, овие мерки да бидат најзастапени.

Табела 3 : ПРЕГЛЕД НА АКТИВНИ МЕРКИ ЗА ВРАБОТУВАЊЕ, ИСКОРИСТЕНИ ОД ЛИЦА ОД ОПШТИНА СТРУМИЦА ЗА 2021 ГОДИНА

Мерка	Број на лица кои ја искористиле мерката, по пол	Потрошени средства, во денари
Мерки за вработување		
Самовработување	46	13.800.000
Субвенција на плата и креирање нови работни места	83	18.924.000
Раст и развој	16	3.096.000
Практиканство со млади лица до 34 години	75	2.025.000
Мерки за јакнење капацитети		
Јавни работи	90	633.600 од ЦВ(792.00 е

		вкупно, учество на општината 158.400)
Јавни работи – СДЦ Компонента	5	35.200 (44.000 е вкупно, учество на општината 8.800)

Извор: Центар за вработување во општина Струмица

Освен расположливите активни мерки за вработување, општината во рамки на годишните Програмите за работа, има активности кои се во насока на подобрување на состојбата на пазар на труд. Активностите се дел од веќе развиени проекти, и пошироко дефинирани во рамки на следните програми: Поддршка на програма и проекти како општинска младинска политика и Програма Г1 – Поддршка на Локален Економски Развој за 2022 година, и мерка зајавни работи во рамки на Оперативниот план од Агенција за Вработување. Општина Струмица, во рамки на веќе дефинирани проекти кои се започнати во 2021 година, во Буџетот за 2022 година, ги има вградено и следните иницијативи:

- Лични и образовни асистенти вклучени во редовниот образовен процес во средните училишта за учебната 2021/22 година од Програмата Општинско Корисна работа. До сега се ангажирани вкупно 14 лица (асистенти со стекнати сертификати за вршење на услуга асистенција од УНДП), од кои четири (три лични и еден образовен) асистентите се ангажирани во средните училишта во Општина Струмица, пет асистенти-негувателки во детска градинка ЈОУДГ Детска радост-Струмица и пет асистенти-негуватели на лица со пречки во развој во Социјален клуб Порака Струмица.

Вкупениот буџет за реализација на активностите предвидени со програмата Општинско-корисна работа е во износ од 1.134.000,00 денари.

- Финансиска поддршка на младински иницијативи (старт ап бизниси за млади) во 2022 година по претходно спроведена законска процедура со Договор за партнерска соработка со партнер организација или институција

Вкупениот буџет за реализација на ова активност е во износ од 500.000,00 денари.

- Поддршка на програма и проекти како општинска младинска политика - Младински и културен центар - за период од една година (јануари-декември 2022 година) - Буџет од 600.000,00 денари
- Активности за учество на жени од Општина Струмица на обуки за развој на вештини за подобрување на нивната вработеност и вклученост на пазар на труд, како дел од активности на UN WOMEN во проект „Промовирање на родово одговорни политики и буџети кон транспарентно, инклузивно и отчетно управување во Република Северна Македонија.

Севкупно, **испланираниот буџет во рамки на програмите на Буџетот на Општина Струмица за 2022 година е релативно ограничен**, особено земајќи предвид дека средствата се во рамки на програми кои имаат пошироки цели. Оттука, потребно е да се направи напор овие средства да се зголемат, ефикасно да се искористат и насочат кон активности и мерки кои се идентификувани како

приоритетни за унапредување на состојбите на пазарот на труд, и да бидат заштитени од потенцијални намалувања со ребалансите. Потенцијалните ресурси за зголемување на финансиските средства се: проекти од меѓународните организации и придонес (финансиски или нефинансиски) од бизнис секторот во реализација на некои од мерките.

Мерки и препораки за постигнување на целите од ЛАП 2022-2025

Цел 1- Активација на работоспособното население

1. Кампања за активирање на пасивните баратели за работа, имплементирана од Центарот за вработување.
 - На редовна квартална основа, организирани отворени денови за презентација на можностите за вработување пред невработените лица, а во потенцијална соработка со граѓанскиот сектор
 - Длабинска анализа за идентификување на причините за пасивизација

Таргет: пасивни работоспособни лица со било кое образование

Извор на финансирање: АВРСМ: услуги за вработување; Буџет на општина Струмица

Извор на финансирање за длабинска анализа: поддршка од донатори -меѓународни организации

2. Центрите за вработување и социјална работа да ја подобрат соработката, преку
 - Зацврстување на механизмите што ќе оневозможат манипулација на системот и доследна примена на законот за прекинување на минималната гарантирана помош во случај на одбивање понудена работа.
 - Зголемување на протокот на информации за лица, кои се работоспособни, но не подготвени за влез на пазарот на труд, поради потреба од меки вештини.
 - Менторство и личен план за развој на лица кои транзитираат од системот на социјална заштита кон пазарот на труд

Таргет: пасивни работоспособни лица со било кое образование

3. Формирање партнерски механизам предводен од локален економско-социјален совет и составен од претставници на центарот за вработување, бизнис секторот, општината, образовните институции и граѓанските организации во областа на економски развој, за:
 - Идентификување на потребите
 - Предлог за потребни мерки
 - Следење на остварувањето на поставените цели
 - Развој на сервисни услуги
 - Следење на исполнувањето на целите

Делегираните членови на механизмот, да утврдат план за работа, и остварат редовни квартални средби.

4. Кампањи за јакнење на свеста кај невработените лица за бенефитите од вклучување на пазарот на труд
- Кампања за информирање, непосредна работа и комуникација со невработените лица, и јакнење на капацитетите на невработените работоспособни а пасивни баратели на работа. Општината, Локалниот економско-социјален совет и граѓанските организации би биле носители на оваа активност.
 - Организирање саем за вработување. Бизнис секторот да прави регрутирање на кадар и претставување на отворените работни места. Центарот за вработување да помогне во поканување на невработените лица. Локалниот економско-социјален совет, општината и другите засегната страни да дадат активен придонес во организацијата на настанот.
 - Кампањи за активација на младите и жените, дизајнирани и имплементирани од Општината во соработка со Младинските организации и организациите на жени
 - Старт-ап кампања која вклучува обука и стимулација на млади за започнување сопствен бизнис

Таргет: пасивни работоспособни лица со било кое образование, жени и млади

Извор на финансирање: Буџет на општина Струмица: Програма за локален економски развој; Поддршка на програма и проекти како општинска младинска политика - Младински и културен центар

5. Општината во соработка со Министерството за труд и Социјална Политика, да инвестира во детски градинки, старски домови и дневни центри за лица со посебни потреби, со цел да овозможи активација на лица кои се неактивни лица заради грижа за друго лице.

Таргет: Неактивни лица заради грижа за друго лице.

Извор на финансирање: Буџет на општина Струмица

Цел 2 - Квалификација и преквалификација

Со цел да се надминат јазовите на пазарот на тру, особено дефицитарните јазови, се дизајнираат следните мерки

1. Квалификација на лицата без занимање и со основно образование во општи работници.
- Курсеви и модули за лицата без занимање да добијат квалификација соодветна за занимања со вештини од ниво 1, преку Отворениот граѓански универзитет „Јоска Свештарот“, во соработка со АВРСМ
 - Квалификација на лица без занимање во: чистачи и помошници; општи работници во земјоделството, шумарството и во рибарството; општи работници во

рударството, градежништвото, производството и во транспортот; помошници за подготовка на храна; Општи работници, собирачи на смет и сродни занимања. Активноста би ја реализирале АВРМ во соработка со Центарот за вработување во Струмица, бизнис секторот и компаниите за верификација на програми, преку мерката обука кај познат работодавач.

Таргет: лица со основно образование, без занимање

Извор на финансирање: АВРСМ: Активна мерка обука за познат работодавач, активни мерки за обуки, квалификација и слично.

2. Доквалификација и преквалификација.

- Ублажување на дефицитарниот јаз за занимањето градежници и сродни градежни работници со зголемување на бројот на лица доквалификувани во ова занимање од страна на Отворениот граѓански универзитет „Јоска Свештарот“
- Продолжување од страна на Отворениот граѓански универзитет со доквалификација и со преквалификација на кадри за персонални служби за профилите од тоа занимање со најголема побарувачка: келнер, бармен, готвач, шанкер. Истовремено, треба да внимава со продуцирањето сметководители затоа што тој профил се бара со завршено високо образование и припаѓа на занимање со суфицитарен јаз
- До/преквалификација на лицата со завршено општо гимназиско образование во некои од дефицитарните занимања со средно образование (на пример, службеници за услужни дејности, работници во персонални служби, занимања за заштита на лица и на имот и слично)
- Образовните институции што имаат воспоставени програми во дефицитарни занимања да ги зголемат атрактивноста и квотите за продуцирање повеќе кадар. На пример, дефицитарниот јаз кај преработувачи на текстил (кројач, шивач и шивач на текстил), може да се ублажат со продуцирање кадар од СОУ „Никола Карев“, со доквалификација до средно образование на невработените лица од тоа занимање, а со завршено основно образование

Таргет за преквалификација: лица со општо гимназиско образование, лица со средно образование во некое од суфицитарните занимања

Таргет за доквалификација: лица со основно образование без занимање

Извор на финансирање: АВРСМ, Програма обуки, мерка обука за познат работодавач

3. Генерирање кадри во занимања со поголема побарувачка

- Подобрување на соработката помеѓу стручните средни училишта со приватниот сектор. Соработката може да се поттикне преку:
 - Редовна пракса за учениците од средните стручни училишта во соодветни компании

- Пилот-проекти за дефицитарни занимања (на пр., персонални служби (угостителство))
- Интензивирана соработка помеѓу бизнис секторот и Отворениот граѓански универзитет, преку иницијативи за пилот програми

Таргет: Млади на возраст од 15 до 18 години

Извор на финансирање: АВРСМ, програма за обуки; нефинансиска контрибуција на бизнис секторот и средните училишта

4. Понуда на вештини соодветна на потребите на бизнис секторот

- Реосмислување на програмите/насоките и на вештините што ги создава здобиената диплома од страна на центрите за квалификација, преквалификација и верификација на програми да направат:
 - Програмите и насоките да се дизајнираат во согласност со потребните занимања на пазарот на труд во Општина Струмица
 - Курикулумите да ги одразуваат бараните вештини на 21 век (на пр., вештини поврзани со СТЕМ-науките, аналитички вештини, критичко размислување и сл.)

Таргет: сите учесници во обуки за квалификација и преквалификација

Извор на финансирање: Центрите за квалификација, преквалификација и верификација на програми

5. Стимулирање креирање зелени работни места и работни места во економија за згрижување

- Отворање нови работни места во обновливи извори на енергија, во рамки на постоечките мерки за поддршка на нови вработувања и финансиска поддршка за аранжман и развој
- Услугите за нега и поддршка во домот вклучувајќи:
 - Поддршка за секојдневните активности (лична хигиена, хранење и хидрација, облекување и соблекување, комуникација, трансфер и мобилност, движење во домот, осигурување на хигиена, итн.);
 - Лична помош (поддршка за мобилноста и секојдневните задачи на лицата со попреченост, толкувачи за лицата со сетилна попреченост, поддршка за независно живеење, во услови на привремено отсуство на личен асистент);
 - Услуги за помош во домаќинството: подготовка на храна, пазарење, одржување на домот, перење алишта, олеснување на патувањето и придружба на лицето во социјалните активности, плаќање на сметки, помош во однос на различни домашни изведувачи, поправки во домот, итн.;

Сите невработени лица кои ќе бидат вклучени во мерка за услуги за нега и поддршка во домот, потребно е претходно да имаат следено обука.

Таргет:

- за мерката за зелени работни места, сите невработени лица кои соодветствуваат на бараниот профил од работодавачите
- За услугите од економија за згрижување: долгорочно невработени лица (повеќе од една година); родител/старател (невработен) кој е неформален негувател на лице со попреченост и или лице со долготрајно заболување повеќе од една година; Невработен неформален негувател на постаро лице подолго од три години.

Извори на финансирање: АВРСМ, програма за обуки; мерки за вработување

Цел 3 - Усогласување на понудата и побарувачката на занимање и вештини

1. Ажурирање на информациите за лицата, кои се однесуваат на образование, вештини и искуство од страна на Центарот за вработување во Струмица

Таргет: сите регистрирани невработени лица

2. Јакнење на свеста кај младите во изборот на занимање
 - Советување за кариера и насочување на младите во изборот на занимањето, базирано на потребите на пазарот на труд, преку соработка на Центарот за вработување со бизнис секторот и граѓанскиот сектор
 - Кампања за зголемување на информации за младите за тоа кои образовни профили недостигаат, а кои образовни профили се вишок, со цел при изборот на поле на образование, младите лица да донесуваат одлуки според информациите.

Таргет: млади, на возраст од 14 до 18 години

Извори на финансирање: Буџет на Општина Струмица - програма за поддршка на граѓански организации; Бизнис сектор

Препораки за бизнис секторот, кои се дополнување на предвидените мерки и активности

1. При барање општи работници да се прошират огласите со можност да аплицираат и лица без занимање
2. Да се подобрат квалитетот на работното место и квалитетот на практичната настава за учениците и за студентите во рамки на компаниите;

ТАБЕЛА 4 : РАМКА ЗА СЛЕДЕЊЕ НА ПОСТАВЕНИТЕ ЦЕЛИ

Мерка	Индикатор	Цел	Временска рамка
Цел 1- Активација на работоспособното население			
Кампања за	И1- Број на	И1 - 4 во година	2022-2025

активирање на пасивните баратели за работа	организирани отворени денови за средби И2- Број на активирани пасивни баратели на работа	И2 -500 во година Големина на таргетирана група: 3000 лица регистрирани како пасивни баратели на работа	
Подобрена соработка помеѓу Центарите за вработување и социјална работа	И1- Број на случаи за кои е воспоставен менторски план за развој И2 - Број на прекинувања на минималната гарантирана помош заради манипулација на системот	И1- 20 проценти од вкупниот број на корисници на минимална гарантирана помош Големина на таргетирана група: Лица кои се истовремено корисници на минимална гарантирана помош и се водат како активни баратели на работа	2022-2025
Формиран партнерски механизам	И1 - План за работа и членови И2 - Број на средби	И2 - четири годишно	2022
Кампањи за јакнење на свеста кај невработените лица за бенефитите од вклучување на пазарот на труд	И1- Број на кампањи И2 - Број на посетители, пасивни баратели на работа	И1 - 4 И2 -800 Големина на таргетирана група: 3000 лица регистрирани како пасивни баратели на работа	2022 – 2025
Стартап кампања: обука за започнување бизнис и финансиска поддршка на четири бизнис идеи	И1 – Број на обучени лица	И1 - 60	2022 -2025
Цел 2 - Квалификација и преквалификација			
Курсеви и модули за лицата без занимање да добијат квалификација соодветна за занимања со вештини од ниво 1	Број на лица со добиена квалификација	100 Големина на таргетирана група: 3047 лица, регистрирани како активни баратели за работа, со најмногу основно образование	2022-2025 25 годишно
Квалификација на лица без занимање во: чистачи и помошници; општи работници во земјоделството, шумарството и во рибарството; општи работници во	Број на лица со добиена квалификација од наведените занимања	400 за четири години Големина на таргетирана група: 3047 лица, регистрирани како активни баратели за работа, со најмногу основно образование Јазот за овие занимања е 420 лица кои недостасуваат на	100 годишно

рударството, градежништвото, производството и во транспортот; помошници за подготовка на храна; Општи работници, собирачи на смет и сродни занимања		пазарот на труд за овие занимања (Согласно анализата на јазови за 2020 година)	
До/преквалификација во занимање градежници и сродни градежни работници	И1 - број на лица со стекната квалификација	50 Големина на таргетирана група: околу 700 лица со средно образование гимназија (183) класифицирани како без занимање, и невработени лица со занимања од суфицитарни занимања Согласно анализата на јазови, недостасуваат 143 работници со ова занимање со средно образование	2022- 50 2023-2025 - 100
Доквалификација и со преквалификација на кадри за персонални служби за профилите од тоа занимање со најголема побарувачка: келнер, бармен, готвач, шанкер.	И1 - број на лица со стекната квалификација	70 Согласно анализата на јазови, недостасуваат 138 работници со ова занимање со средно образование	2022 -35 2023 -2025 -100
До/преквалификација на лицата со завршено општо гимназиско образование во некои од дефицитарните занимања со средно образование: службеници за услужни дејности, работници во персонални служби, занимања за заштита на лица и на имот и слично	И1 - број на до/преквалификувани лица со општо гимназиско образование и стекната квалификација	50 Големина на таргетирана група: 183 лица со средно образование гимназија	2022-2025 -150
Стимулирање	И1 - Обучени лица за услуги во домот и нега	И1- 50 И2 -20	2022-2025

креирање зелени работни места и работни места во економија за згрижување	И2 - број на поддржани работни места во овие области		
Цел 3 -Усогласување на понудата и побарувачката на занимање и вештини			
Кариерно советување	Број на корисници	Просек од минати две години	2022-2025
Кампања за јакнење на свеста кај младите во изборот на занимање	И1-Број на кампањи И2 -Број на учесници	И1 -4 И2 -200 годишно	2022-2025